

Titel: Udrag fra Johannes Climacus eller De Omnibus dubitandum est

Citation: "Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K15", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K15*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2012 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-jc-kom-shoot-jc-250.pdf> (tilgået 28. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K15

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

◀ **De omnibus dubitandum est** : lat., Man bør tvivle om alt. Sætningen refererer til Descartes' (29,12) bestræbelse på gennem tvivlen at nå til en evident sandhed, som kunne danne udgangspunkt for et filosofisk system. Jf. overskriften til 1. del, § 1, af *Principia philosophiae* (1644, Filosofiens principper): »Veritatem inquirenti, semel in vita de omnibus, quantum fieri potest, esse dubitandum« (»Den, som søger sandheden, bør én gang i sit liv tvivle om, så vidt muligt, alting«), *Renati Descartes opera philosophica* bd. 1-4, Amsterdam 1677-78, ktl. 473; bd. 1, 1678 s. 5-8. Hegels fremstilling af Descartes' metode findes i *Vorlesungen über die Geschichte der Philosophie*, udg. af C.L. Michelet, bd. 1-3, Berlin 1836, ktl. 557-559; bd. 3, i *Hegel's Werke* bd. 15, s. 334-338 (Jub. bd. 19, s. 334-338). I sin anmeldelse af J.L. Heibergs *Indlednings-Foredrag til det i November 1834 begyndte logiske Cursus paa den kongelige militaire Høiskole*, Kbh. 1835, i *Maanedsskrift for Litteratur* bd. 16, s. 518, fremhæver H.L. Martensen, at tvivlen som princip i den metodiske videnskab, dvs. den hegelske filosofi, ikke må forveksles med en blot negativ skepsis: »Tankens absolute Autonomie er saaledes Philosophiens Princip. *Cartesius* havde vel udtalt denne Tanke og opstillet Fordringen af en forudsætningsløs Philosophie; men der behøvedes lang Tid inden Tanken kunde udvikles til Begreb, og den udtalte Fordring af en forudsætningsløs Begyndelse virkelig realiseres. Fordringen: 'de omnibus dubitandum est' er ikke saa let opfyldt, som den er udtalt, thi der fordres ingen endelig Tvivl, ikke den populære Tvivl om Dette og Hiint, hvorved man altid reserverer sig Noget, der ikke inddrages i Tvivlen. Det er ikke tilstrækkeligt at nævne den ubetingede Tanke som Sandheden, men den i Sandhed ubetingede Tanke maa udtales bestemt, og, vel at mærke, den maa udtales som den ubetingede. Videnskaben fordrer saaledes den absolute, den uendelige Tvivl. Derfor maatte ethvert af de forskjellige Systemer, der philosopherede i denne Retning, begynde den hele Philosophie forfra, thi det viste sig altid, at det foregaaende System havde ladet en Forudsætning staae, der ikke var inddraget i Tvivlen, og at denne var den uberettigede Begyndelse, hvorfra der var gaaet ud«, s. 519f. Martensen gjorde også Descartes' sætning gældende i sin latinske licentiatafhandling fra 1837, ktl. 648 (jf. L.V. Petersens da. oversættelse heraf, *Den menneskelige Selvbevidstheds Autonomie i vor Tids dogmatiske Theologie*, Kbh. 1841, ktl. 651, s. 16). I sine forelæsninger over indledning til den spekulative dogmatik i vintersemesteret 1837-38 (jf. Not4:7, i *SKS* 19, 131.) samt i sine forelæsninger over filosofiens historie fra Kant til Hegel i vintersemesteret 1838-39 (jf. excerpten i *Pap.* II C 25, i XII, s. 280-331; s. 282) gav Martensen en fremstilling af princippet, som indleder den nyere filosofi.

I trykt udgave: Bind 15 side 15 linje 3